

Antwerpsestraat

Diest, Vlaams-Brabant

2024D184

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

VLAAMS ERFGOED CENRTRUM [VEC]

2440 GEEL

LIESDONK 5

AUTEUR:

A. Schoups

ERKEND ARCHEOLOOG:

A. Schoups (OE/ERK/Archeoloog/2020/00015)

© Vlaams Erfgoed Centrum bv, Geel, april '24

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum bv. Vlaams Erfgoed Centrum bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	14
1.2.3 Archeologisch kader	23
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	25
1.3.1 Interpretatie en datering	25
1.3.2 Verwachting en conclusies	26
BIBLIOGRAFIE	27
BIJLAGE	29

INLEIDING

Deze archeologienota wordt opgesteld naar aanleiding van de voorgenomen aanleg van een halfverharde wandelweg op de historische stadswallen te Diest. De oppervlakte van het plangebied bedraagt 11456m², terwijl de geplande ingrepen een oppervlakte van ongeveer 1624m² beslaan.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone die bestemd is als Parkgebied. Het gebied situeert zich binnen een vastgestelde archeologische zone. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 100m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 300m² bedraagt.

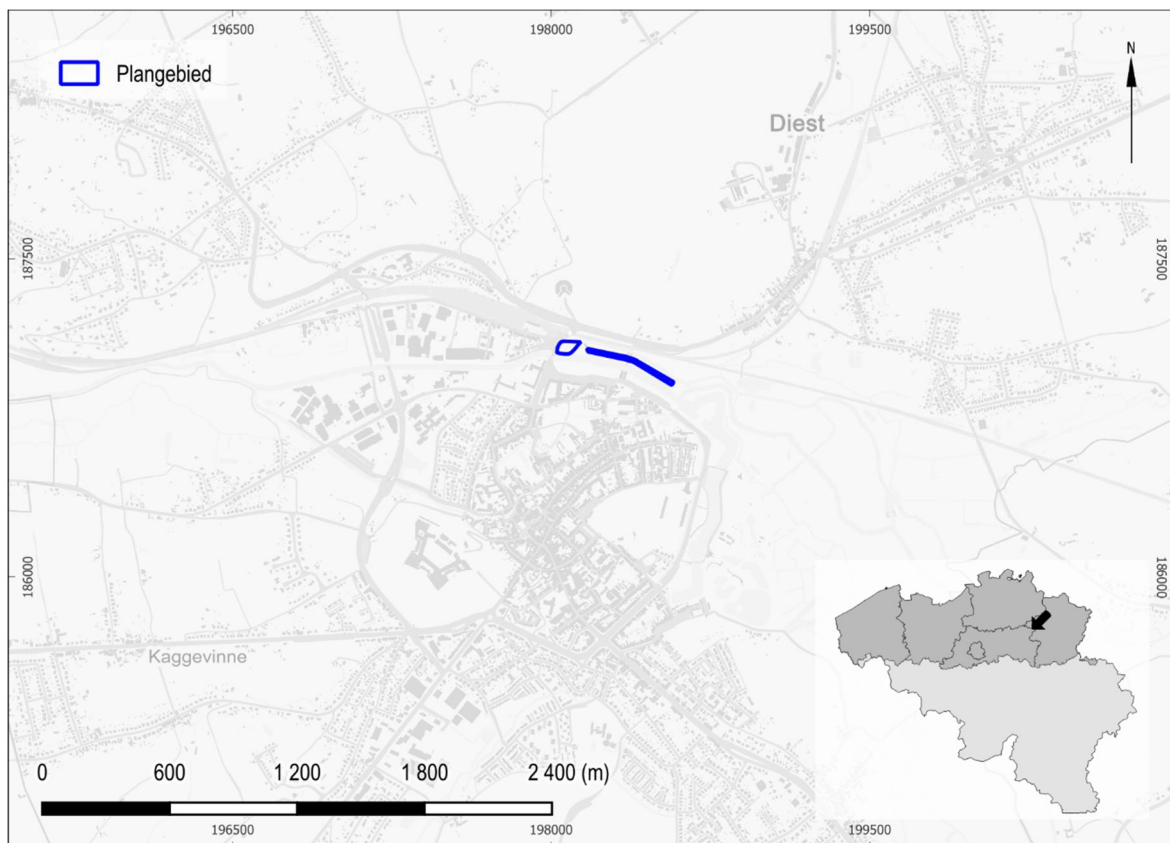
Het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC) is aangesteld om een archeologienota op te stellen, die in de eerste plaats zal bestaan uit een bureaustudie, met het oog op een advies zoals uitgesteld vooronderzoek, een opgraving en/of werfbegeleiding of de vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK

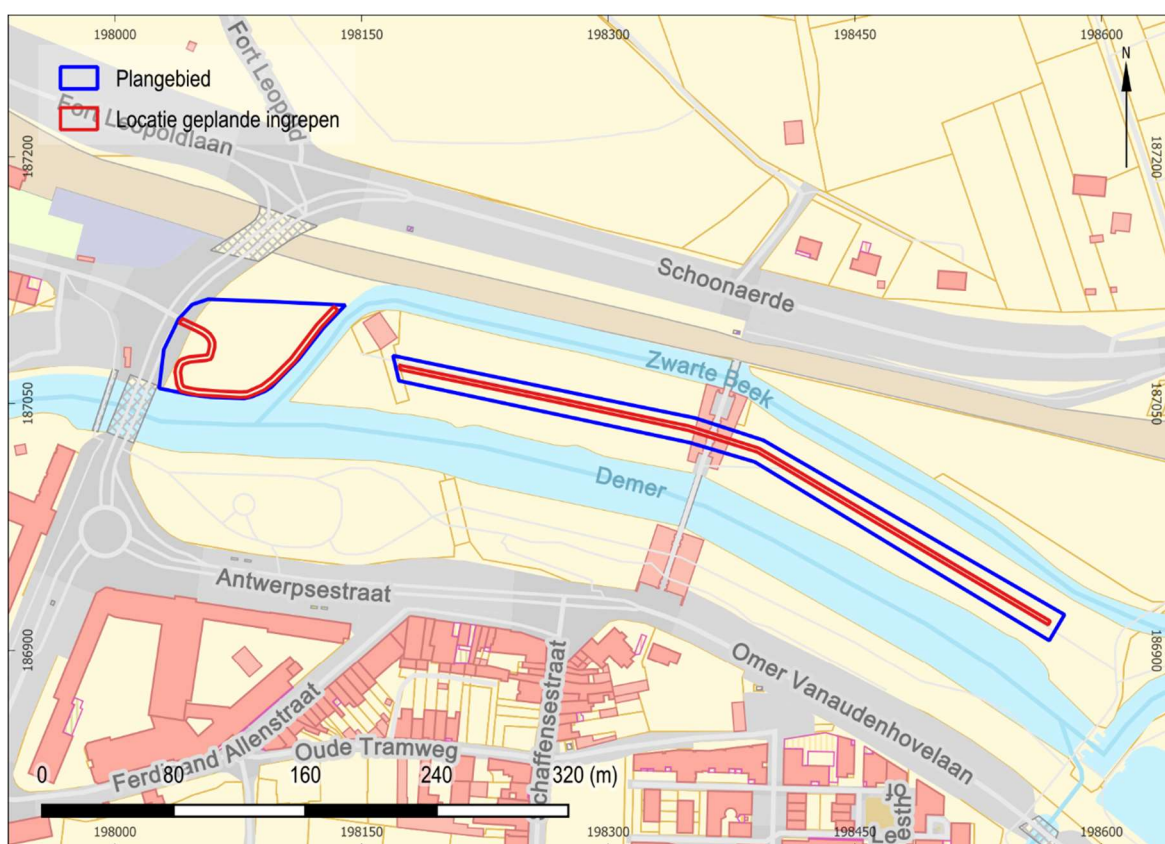
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2024D184
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2015/00071
Locatie Plangebied	Antwerpsestraat te Diest
	Figuur 1
Kadastrale gegevens	Gemeente Diest, afdeling 1, sectie A, nummers 1822W3, 1822M3, 1976M.
Coördinaten	X: 198.030,9 – Y: 187.082,4 X: 198.579,1 – Y: 186.920,8
Oppervlakte plangebied	11456m ²
Oppervlakte bodemingrepen	1624m ²
Plannen initiatiefnemer	Aanleg halfverharde wandelpaden.

Figuur 1: Situering van projectgebied in ruime omgeving op de GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied op de GRB-basiskaart (© geopunt)

1.1.1.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”

– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Worden eventuele archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?
- Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?

1.1.1.2 *Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase bureauonderzoek*

Het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC) werd aangesteld om deze archeologienota op te stellen, met in eerste instantie de uitvoer van een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC). De geplande ingrepen werden tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.2 Het projectgebied

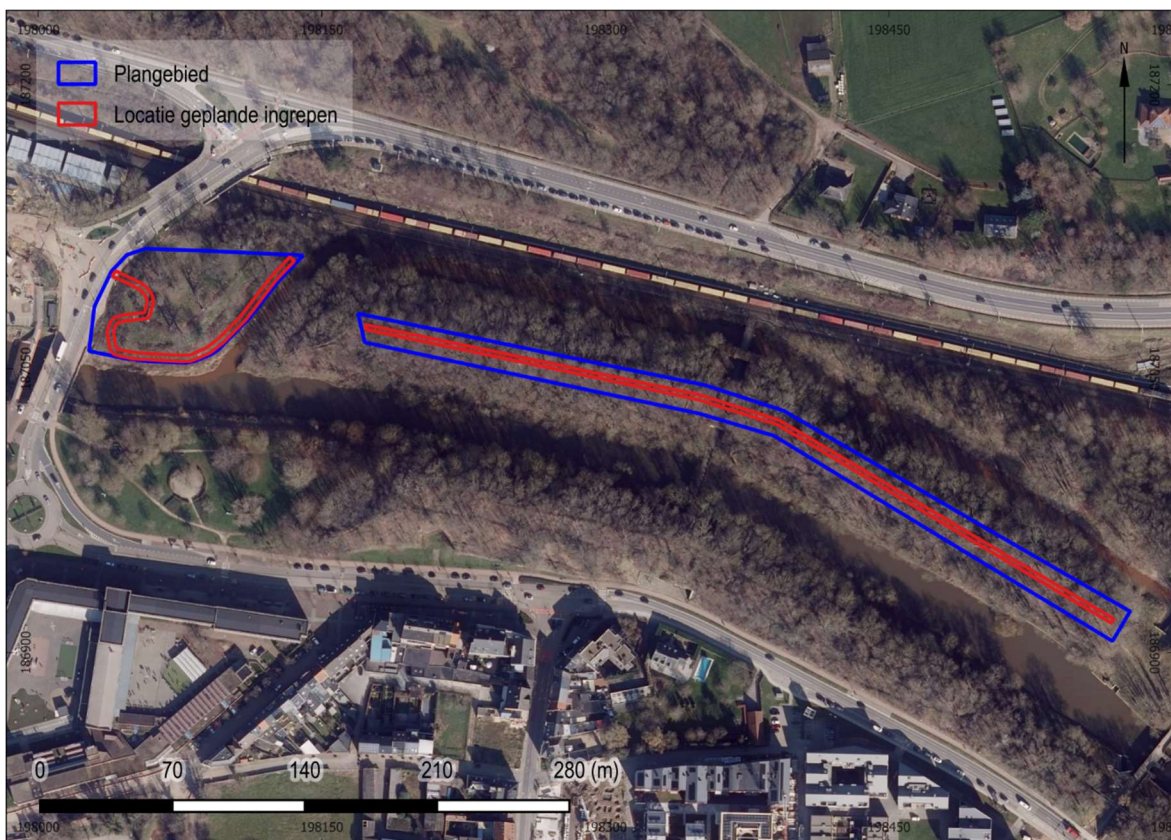
1.1.2.1 Archeologische voorkennis

Het plangebied is binnen een vastgestelde archeologische zone gelegen, namelijk de 'historische stadskern van Diest'. Daarenboven is het op de 19de-eeuwse verdedigingsgordel van Diest gelegen. Archeologisch onderzoek heeft echter nog niet plaatsgevonden binnen de grenzen van het plangebied.

1.1.2.2 Ruimtelijke situering en huidige situatie

Het plangebied situeert zich op de historische stadswallen van Diest, in het noorden van de stadskern. het gebied is op ongeveer 750m van de Sint-Sulpitius en Sint-Dionysiuskerk gelegen en bevindt zich grotendeels tussen de Demer en de Zwarte Beek.

Het plangebied grenst in het westen aan de Antwerpsestraat en is grotendeels bebost. Ter hoogte van de geplande ingrepen is reeds een onverhard wandelpad gelegen. Tussen de twee delen van het plangebied wordt in 2024 een nieuwe wandelbrug over de Zwarte Beek gerealiseerd. De bedoeling is om de wandelpaden die aansluiten op deze brug te vernieuwen, zodat ze beter begaanbaar worden.

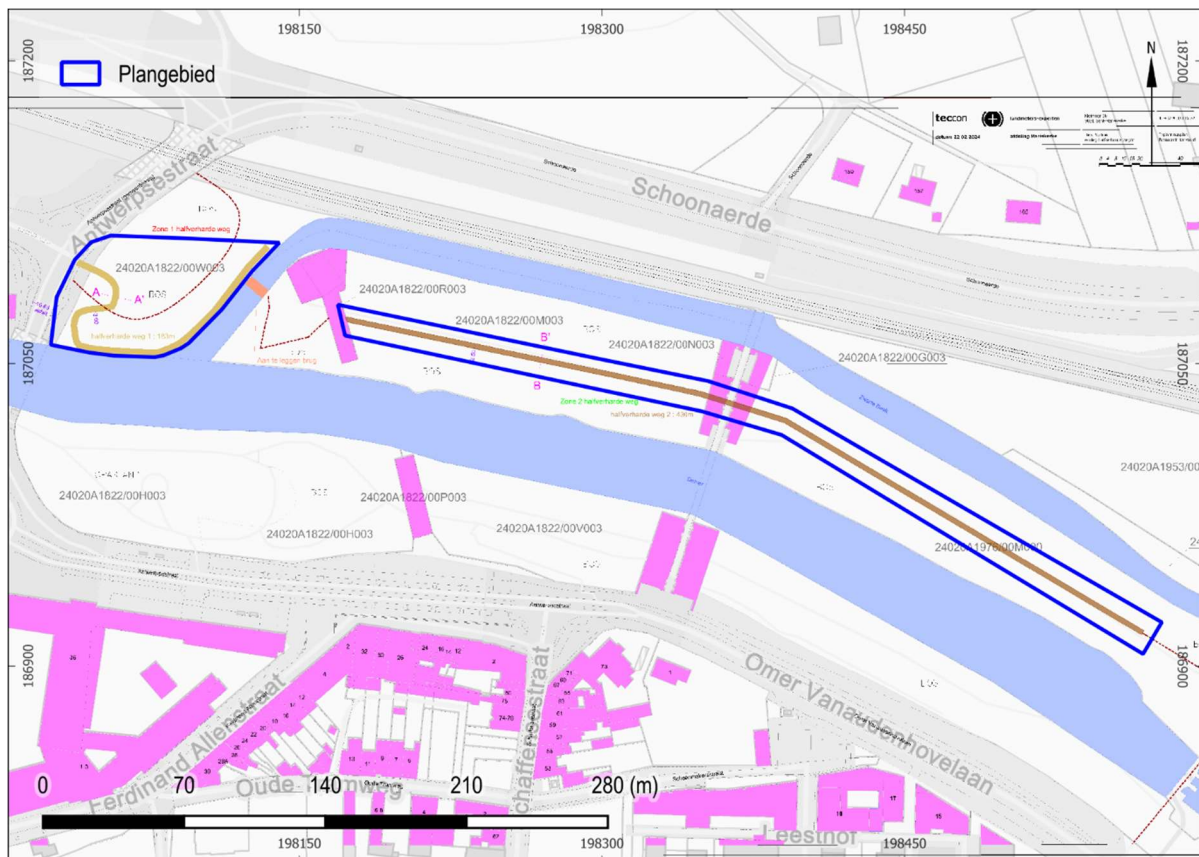

Figuur 3: Situering plangebied op de meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.2.3 Geplande bodemingrepen

Het doel van de geplande werken is om het bestaande wandelpad over het hoogste deel van de 19de-eeuwse stadswallen te vernieuwen, om zo een beter begaanbare ondergrond te bekomen.

De plannen van de werken worden in bijlage toegevoegd (bijlage 1).

Figuur 4: Technische tekening. (Bron: opdrachtgever.)

Halfverharde weg 1

Het eerste wandelpad start aan de Antwerpsestraat en loopt tot aan de nieuwe wandelbrug over de Zwarte Beek. Het pad is 183m lang en wordt 3m breed. De bodem zal tot 15cm -mv uitgekofferd worden, om vervolgens aangevuld te worden met een 20cm dikke laag betonpuin. Daarboven komt een afwerkingslaag in gebroken kalksteen te liggen. Beide lagen zullen verdicht worden met een trilwals. Het wandelpad krijgt een hellingsgraad van 5%.

Halfverharde weg 2

Het tweede wandelpad zal kort na de brug starten en loopt verder tot aan het ecocentrum Halve Maan. Deze route loopt over de hoofdwal van de vesten.

Dit pad heeft een lengte van 430m en wordt 2,5m breed. In dit deel van het plangebied wordt het bestaande pad enkel van een toplaag in kalksteen voorzien. Deze laag heeft een gemiddelde dikte van 6cm na verdichting. Ook dit wandelpad krijgt een hellingsgraad van 5%.

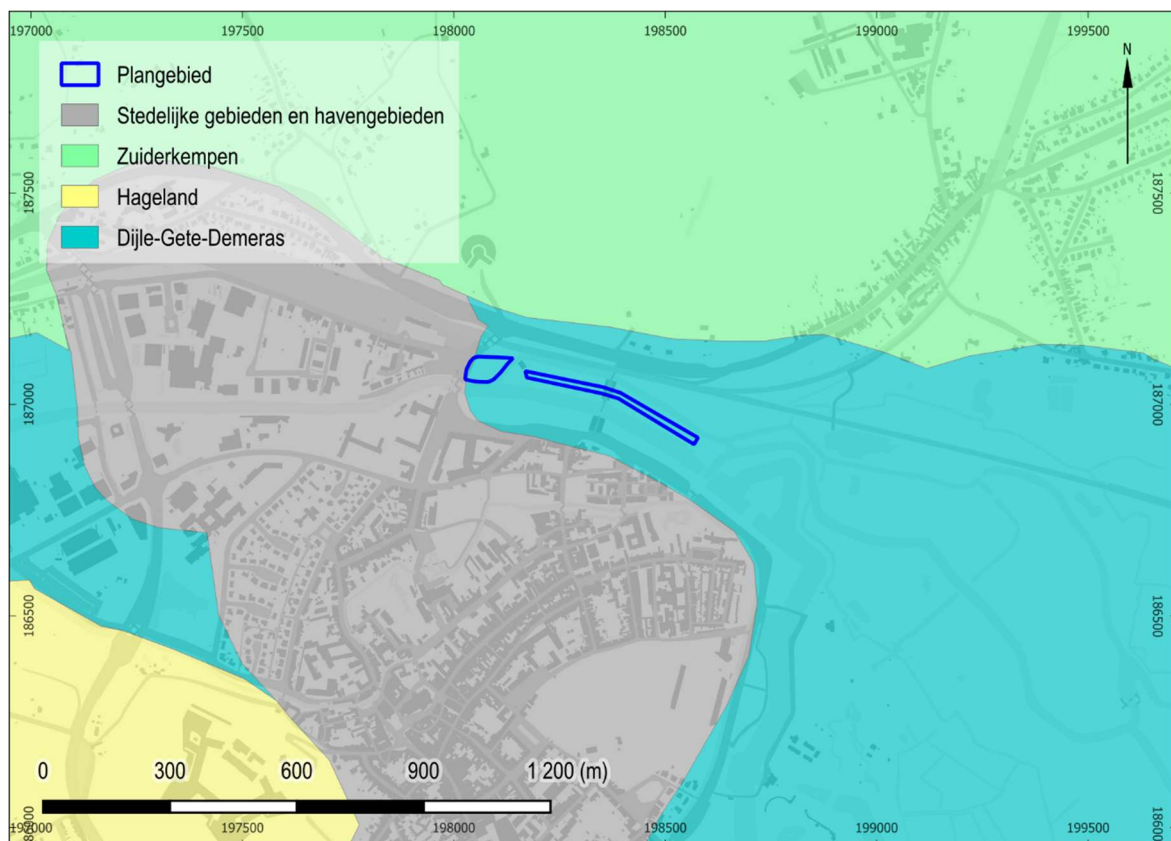
1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

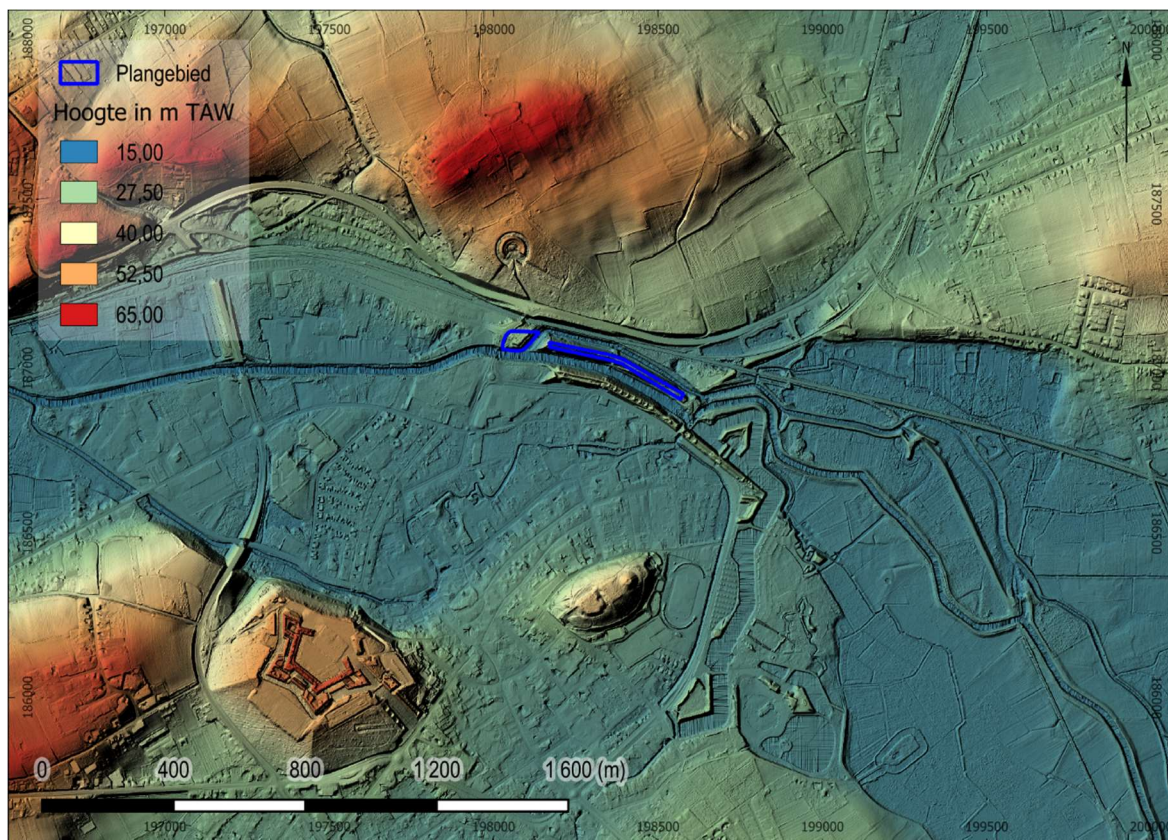
Aardkundige en hydrografische situering

Diest is aan de Demer gelegen, op de grens tussen het Hageland en de Kempen. In de omgeving zijn verschillende getuigenheuvels gelegen.

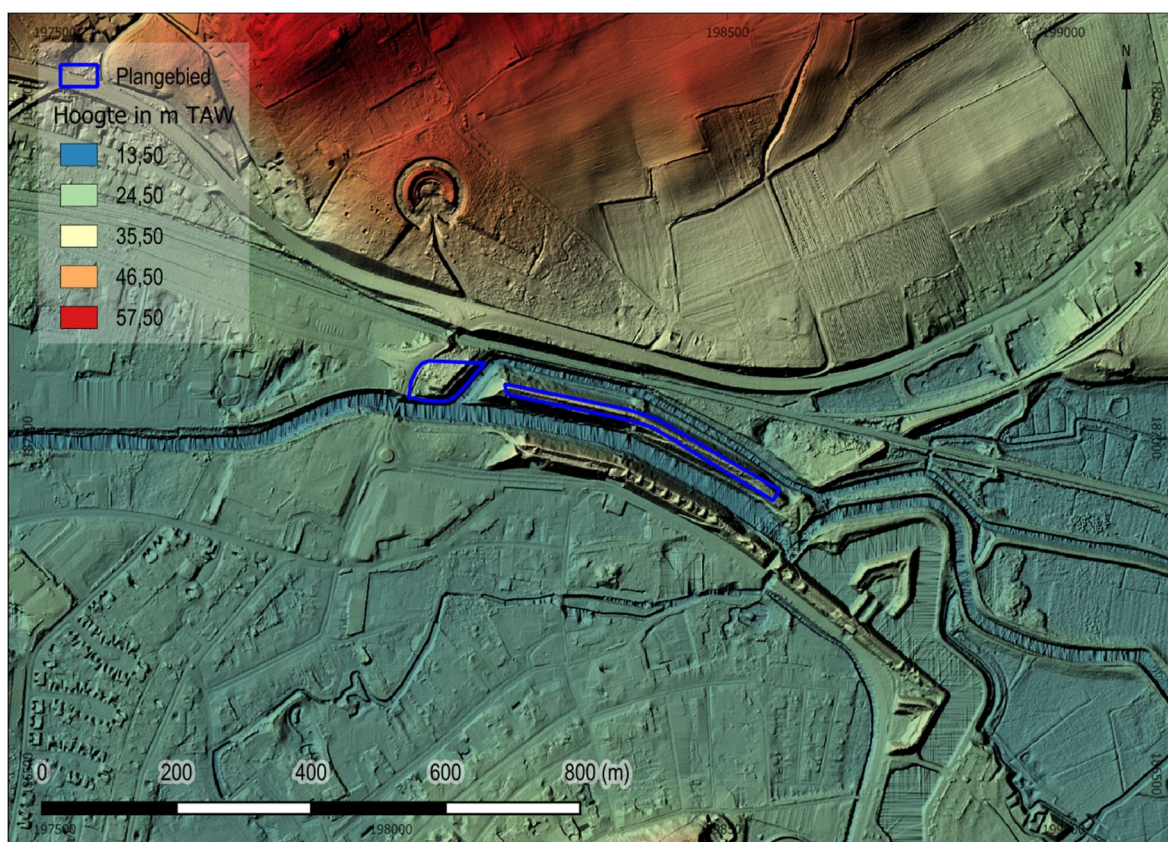
Het plangebied situeert zich tussen de Demer en de Zwarte Beek, op de 19de-eeuwse stadswallen. Het gebied is dus op een kunstmatige ophoging gelegen, op ene hoogte tussen ongeveer 24,5m en 33,5m TAW. Het terrein stijgt vanuit het westen tot aan de Zwarte Beek. na de beek blijft het niveau even stabiel, om vervolgens terug te dalen. De locatie van de wallen kan nog duidelijk afgeleid worden van de hoogtekaarten.

Figuur 5: Situering projectgebied op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

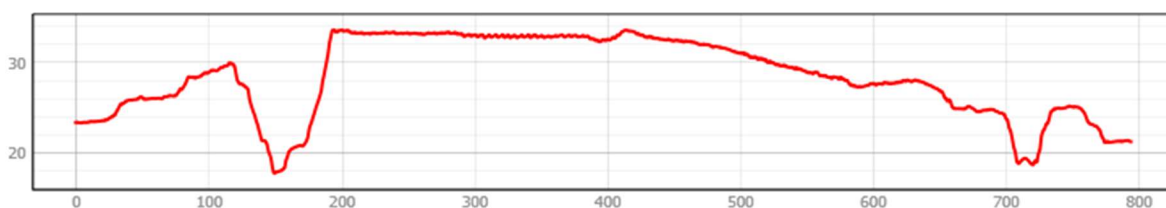
Figuur 6: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

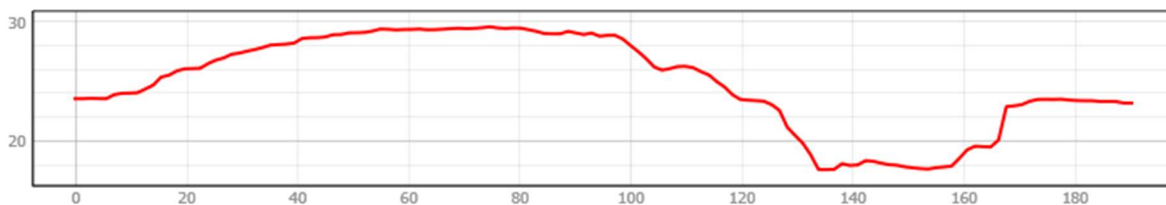
Figuur 7: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

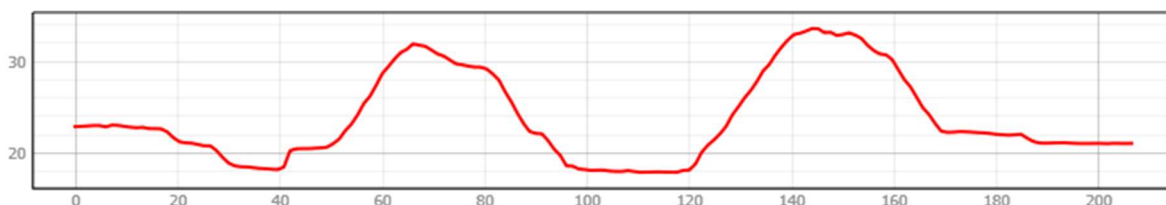
Figuur 8: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 9: Hoogteprofiel west-oost.

Figuur 10: Hoogteprofiel noord-zuid (westen).

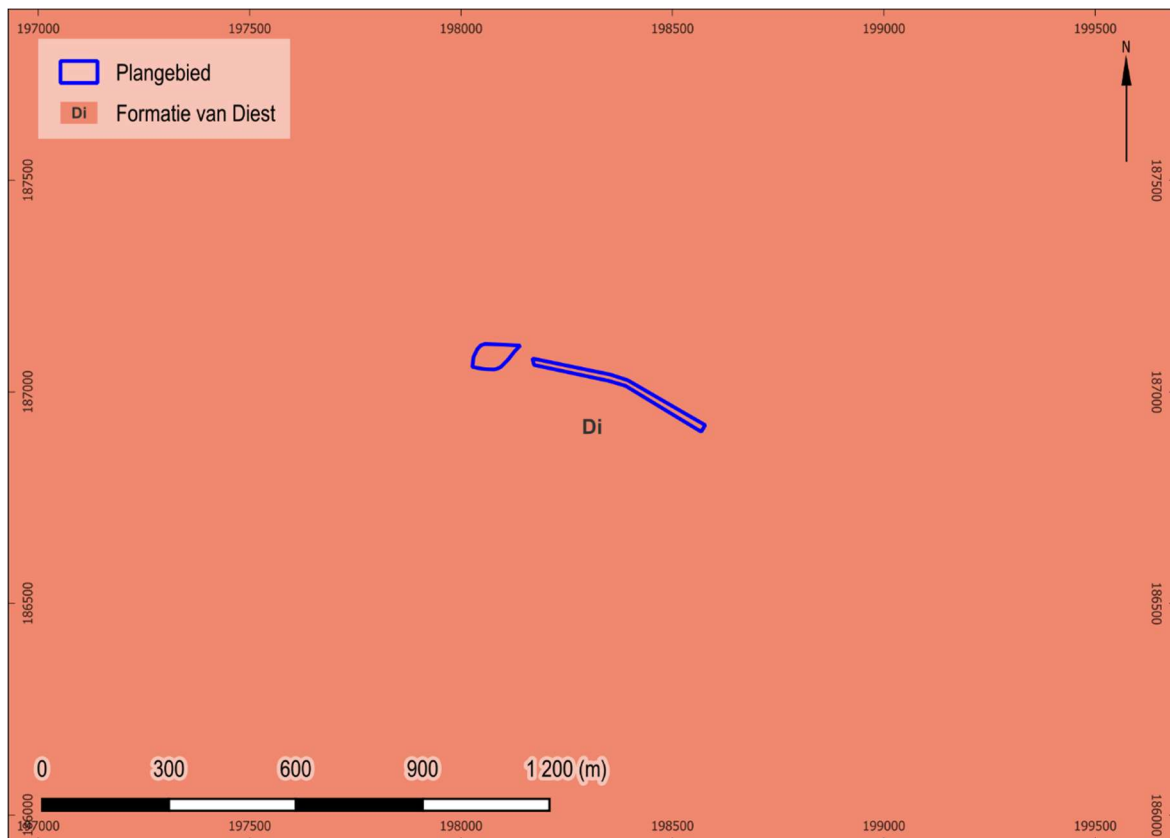
Figuur 11: Hoogteprofiel noord-zuid (oosten).

Fysisch-geografische gegevens

Volgens de Tertiair geologische kaart komt de Formatie van Diest voor in de omgeving van het plangebied. Deze formatie bestaat uit grijsgroene tot bruine, glauconietrijke, half grove zanden die lokaal zwak kleihoudend zijn en vaak laagjes zandsteen bevatten. De formatie werd gevormd tijdens de laatste grote transgressie van de zee vanuit het noorden, waarbij een groot deel van de landmassa, inclusief België, onder water viel (Tortonien – Vroeg-Messinien).² De tertiaire afzettingen zouden op een diepte tussen ongeveer 4m en 9m -mv beginnen.³

Volgens de Quartair geologische kaart werden de tertiaire afzettingen, in het grootste deel van het plangebied, bedekt door fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan. Eveneens tijdens het Weichseliaan, werd het volledige gebied bedekt door eolische afzettingen. Deze werden tijdens het Holoceen, en mogelijk het Tardiglaciaal, opnieuw bedekt door fluviatiele afzettingen.

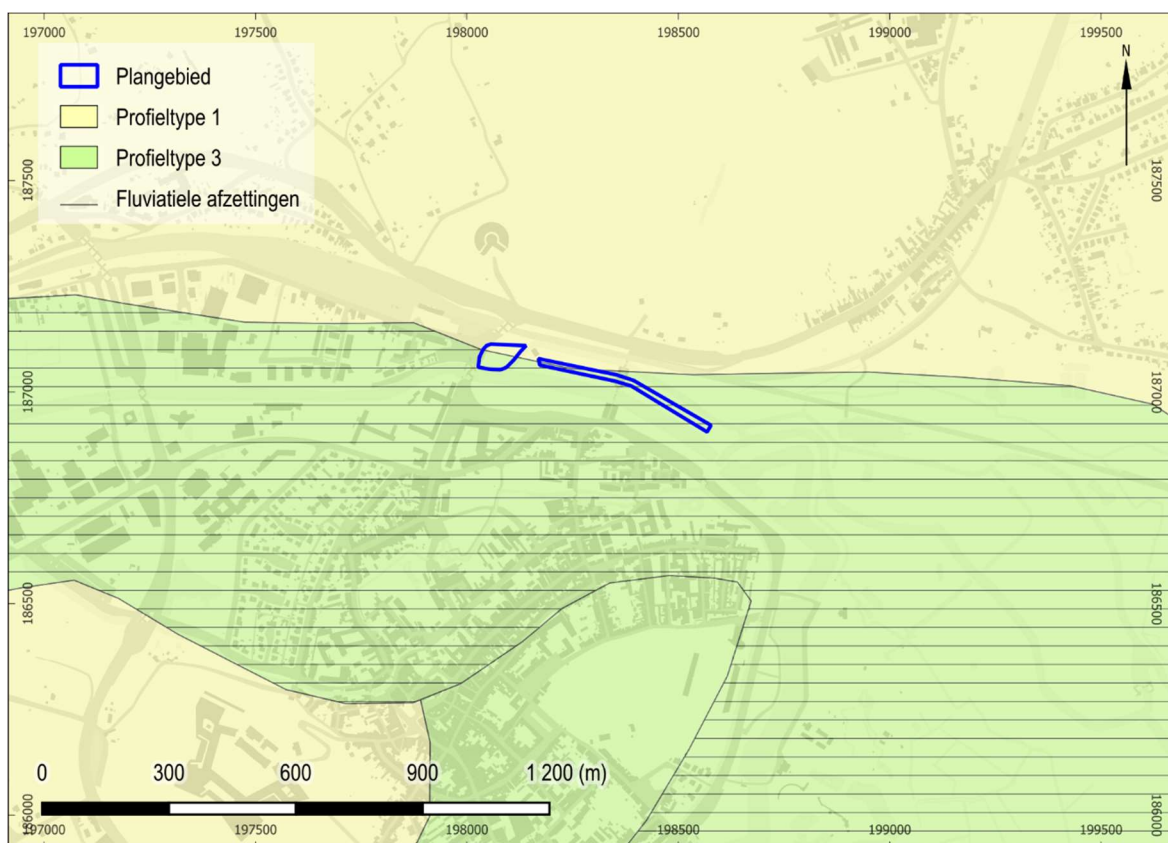
De Bodemkaart geeft weer dat het plangebied deels in een bebouwde en deels in een sterk vergraven zone gelegen is. Dit betekent dat het bodemprofiel vermoedelijk reeds aangetast of vernietigd werd door het ingrijpen van de mens. In de ruimere omgeving komen zowel leembodems, als zandbodems voor.

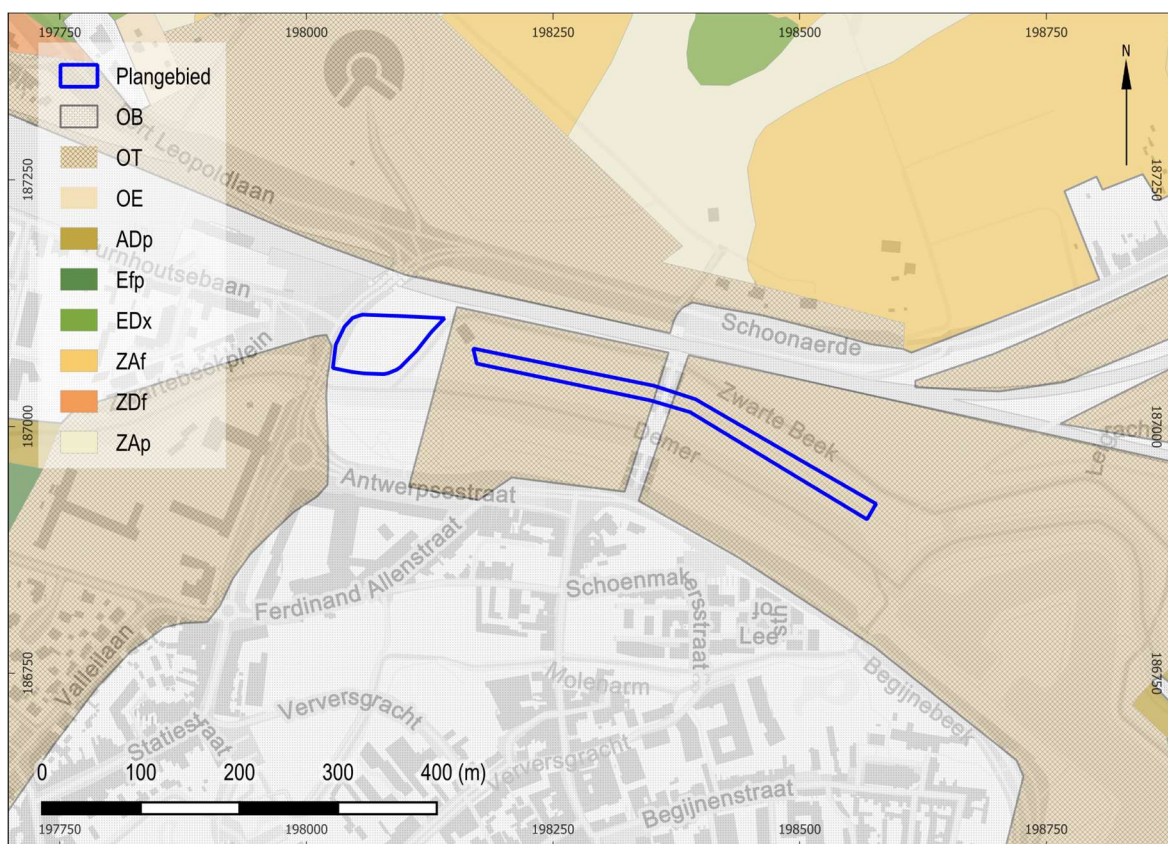
Figuur 12: Situering projectgebied op de Tertiair geologische kaart (© geopunt)

² Gullentops & Vandenbergh, 1995. & <https://ncs.naturalsciences.be/paleogene-neogene/23-diest-formation-di>.

³ <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=verkenner>, geraadpleegd op 22-04-2024.

Figuur 13: Situering projectgebied op de Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 14: Situering projectgebied op de algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

Historische situatie

Het plangebied situeert zich ten noorden van de stadskern van Diest, op de 19de-eeuwse verdedigingsgordel. De oudste kern van Diest zou ontstaan zijn rond de voorganger van de Sint-Sulpitiuskerk, op een iets hoger gelegen deel van de zuidelijke oever van de Demer. De oudste vermelding van de kerk dateert uit 1163, toen de toenmalige heer van Diest, Arnold II, het geestelijke bestuur over zijn gebied aan de norbertijnenabdij van Tongerlo schonk. Vervolgens groeide de nederzetting uit tot de kern van een Karolingische pagus.⁴

De oudste vermelding van de nederzetting dateert al uit 837, toen Assent aan de abdij van Sint-Truiden werd geschonken en het gebied door een graaf bestuurd werd. In een kroniek van de abdij van Sint-Truiden wordt, in 1088 voor het eerst, een zekere Otto van Diest of Otto van Beveren vermeld, die in een burcht verbleef op de hoger gelegen getuigenheuvel, de latere Warande. Het pre-stedelijke Diest concentreerde zich, vanaf de 11de eeuw, rond de huidige Grote Markt. Vermoedelijk was deze eerste kern omgeven door een bescheiden aarden wal en een gracht. In de 12de eeuw breidde de stad uit en kwamen de wegen naar Beveren en Leuven binnen de kern te liggen. Verder werd het gebied tussen de oude kern en de warande opgenomen binnen de omwalling.⁵

Door de sterke groei ontstonden ook verschillende wijken buiten de versterking. Dit zorgde ervoor dat Hendrik, heer van Diest, in de 14de eeuw verplicht werd om een nieuwe vestigingsgordel op te richten. De nieuwe verdedigingsgordel telde tien stadspoorten, waaronder de Schaffensepoort. De wallen bestonden grotendeels uit aarde en waren versterkt met een dertigtal torens uit ijzerzandsteen. Tussen enkele torens werden stenen muren opgetrokken en de grachten werden gevoed door water uit de Demer en andere nabijgelegen beken. In 1508 werden de wallen verbeterd en verbreed door Hendrik III van Nassau. Op sommige wallen werden muren gebouwd en de stadspoorten werden versterkt met bolwerken. Vijf kleinere poorten werden dichtgemetseld. In 1705 werd de opdracht gegeven om de wallen te slopen, nadat de Franse troepen Diest bezet hadden. De afbraakwerken werden verdergezet tijdens de Oostenrijkse bezetting in 1788. De oude stadswallen werden in 1837 definitief vervangen door een indrukwekkend vestingwerk, bestaande uit het Fort Leopold en de Citadel.⁶

Na de Tiendaagse veldtocht uit 1831 werd onder andere besloten dat Diest uitgebouwd zou worden tot vestingstad. De keuze voor Diest als vestingstad werd bepaald door de centrale en strategische ligging. Alle wegen vanuit het noorden, richting het centrum van het land liepen namelijk over Diest. De kernvesting werd ontworpen door majoor Laurillard-Fallot en de werken werden aanvankelijk geleid door De Lannoy. De bouwwerken startten in 1837.⁷

De verdedigingsgordel bestond uit een dubbele aarden omwalling met grachten, langs de westzijde afgesloten met een citadel in de vorm van een gebastonneerde vijfhoek en in het noorden het cirkelvormige Fort Leopold. De versterking kreeg de vorm van een onregelmatige veelhoek met twaalf zijden of fronten en volgt vrijwel volledig het tracé van de middeleeuwse omwalling. Er werden vijf poorten aangelegd. Twee monumentale,

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140037>, geraadpleegd op 22-04-2024.

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140037>, geraadpleegd op 22-04-2024.

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140037>, geraadpleegd op 22-04-2024.

⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126646>, geraadpleegd op 22-04-2024.

versterkte poorten, namelijk de Schaffense en de Antwerpse poort en drie kleinere poorten, namelijk de Hasseltse, de Leuvense en de Zichemse poort. De Demer, de Zwarte Beek en de Koeibeek werden als een natuurlijke gordel gebruikt en leken te dienen als overstromingsgebieden. Een tweede verdedigingslinie, met vooruitgeschoven verdedigingswerken zoals een ravelijn en lunetten en een overstromingsgebied, moest verhinderen dat de wallen en de kwetsbare stadspoorten rechtstreeks onder vuur werden genomen. De verdedigingswerken werden onder andere beplant met hoogstammen, hakhout en hagen.⁸

Na het aanvaarden van het verdrag van de XXIV artikelen door Willem I in 1839, vormde Nederland geen bedreiging meer en was de rol van Diest als vestingstad achterhaald. In 1904 werd gestart met de ontmanteling van de verdedigingsgordel. Eerst werd de Leuvensepoort en vervolgens de Hasseltsepoort afgebroken. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden de wallen tussen deze twee poorten gedeeltelijk gesloopt. Door de bezetting door de Duitsers werd de ontmanteling tijdelijk verhinderd. In 1929 stond de overheid een deel van de wallen af aan de stad, die de wallen verder wou slechten. Deze plannen stuitte echter op sterk verzet, zowel van de Vereniging tot behoud van Natuur- en Stedenschoon, als van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen. Toch werd in 1933 verdergegaan met de sloop van de vesting. Uiteindelijk bleef amper één derde van de omwalling gespaard, namelijk het deel dat nog steeds in eigendom was van de Staat, samen met de citadel en het Fort Leopold.⁹

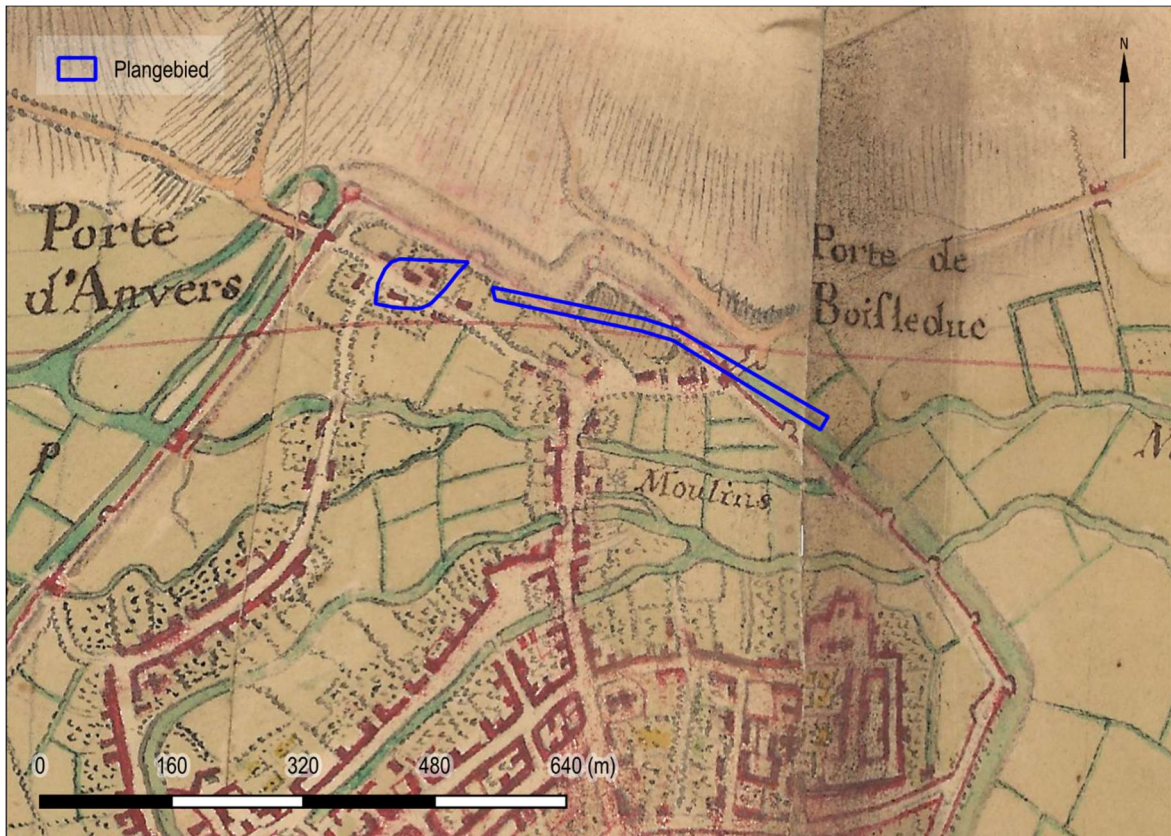
Historische kaarten

Uit de laatste eeuwen zijn voor grote delen van Vlaanderen kaartverzamelingen beschikbaar die in meer of mindere mate van detail een beeld geven van de historische ontwikkelingen in en rond het plangebied. Veel van deze verzamelingen zijn digitaal ontsloten en vormen als zodanig een archief van het Vlaamse landschap uit een periode waarin dit het meest aan menselijke invloeden onderhevig raakt. De oudste van deze kaarten dateert uit het midden van de 18de eeuw, de jongste betreffen satellietbeelden uit de laatste jaren. Aan de hand van deze kaarten zal de ontwikkeling van (de omgeving van) het plangebied in de Nieuwe en Nieuwste tijd geschetst worden.

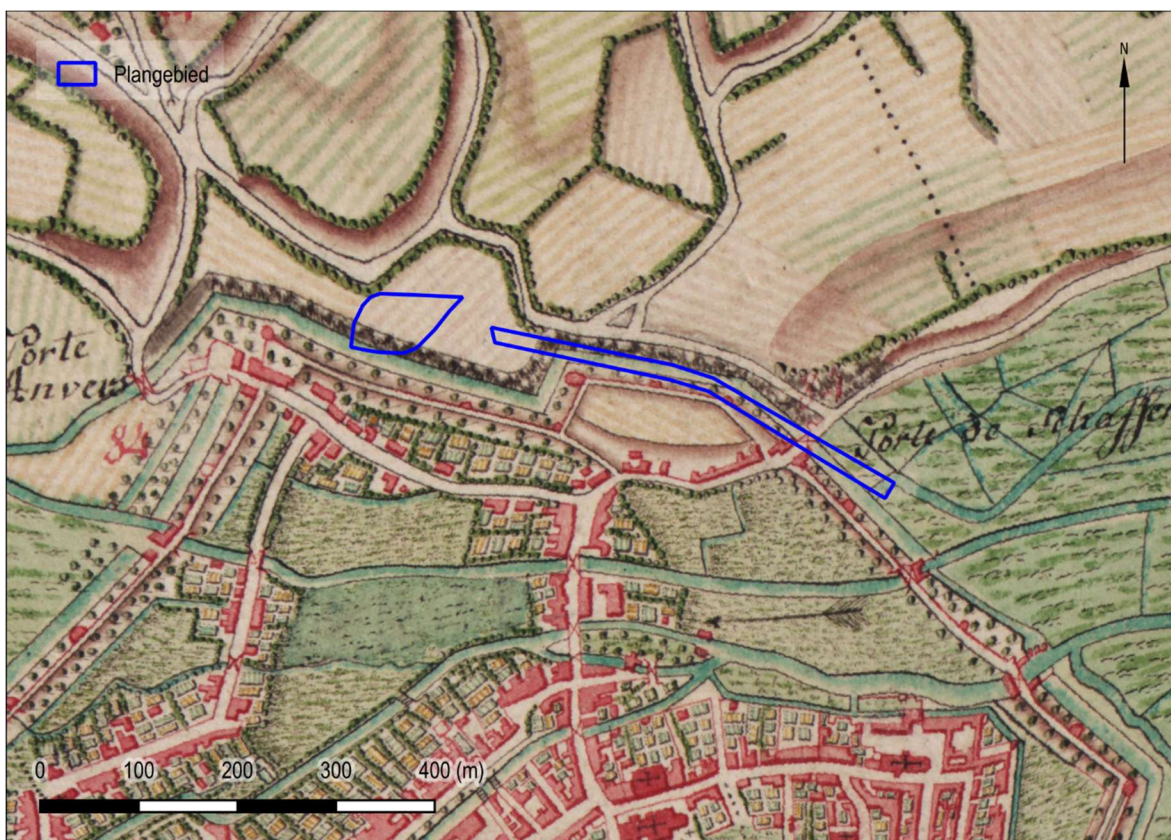
Op de 18de-eeuwse kaarten Villaret en Ferraris is de middeleeuwse verdedigingsgordel nog zichtbaar, terwijl de 19de-eeuwse kaart Vandermaelen de 19de-eeuwse verdedigingsgordel toont. Op de kaarten Atlas der Buurtwegen en Popp wordt de vesting niet of amper weergegeven. Door een beperkte accuraatheid van de Villaret- en Ferrariskaart is de locatie van het plangebied niet helemaal correct weergegeven. Het gebied was namelijk iets meer naar het oosten gelegen.

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126646>, geraadpleegd op 22-04-2024.

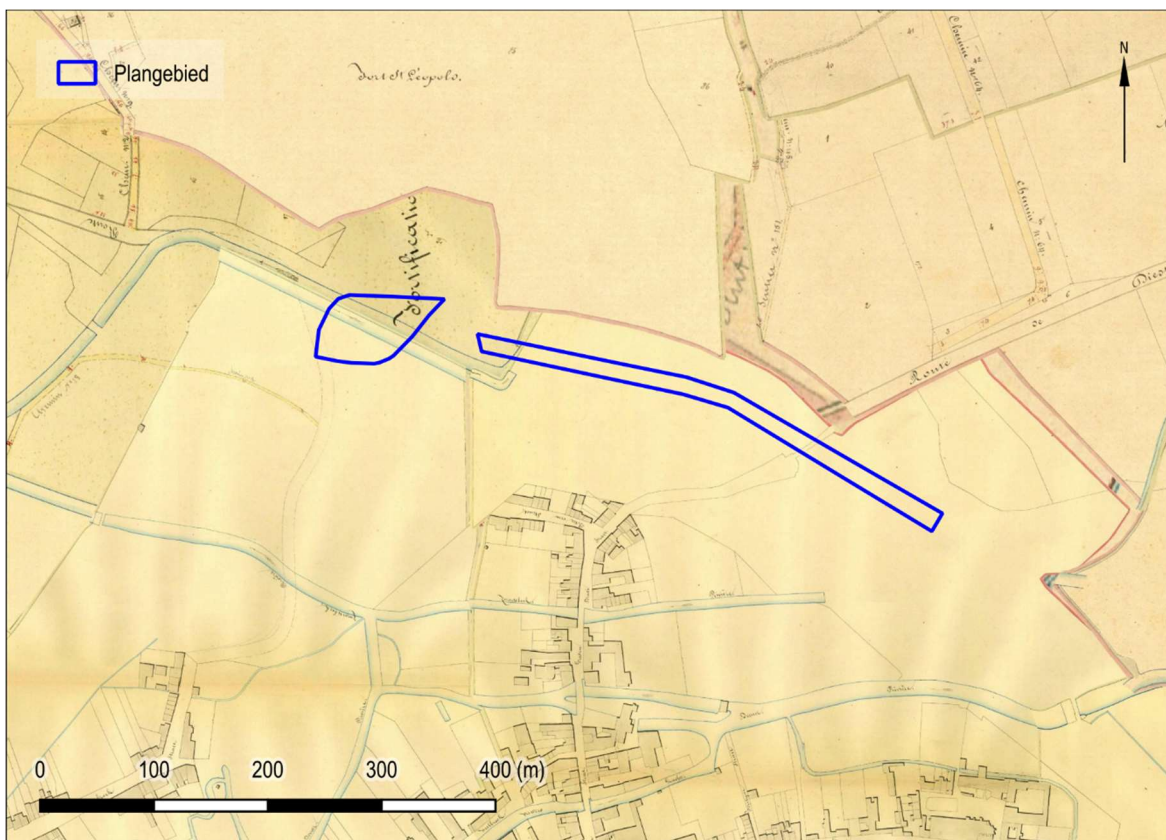
⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/126646>, geraadpleegd op 22-04-2024.

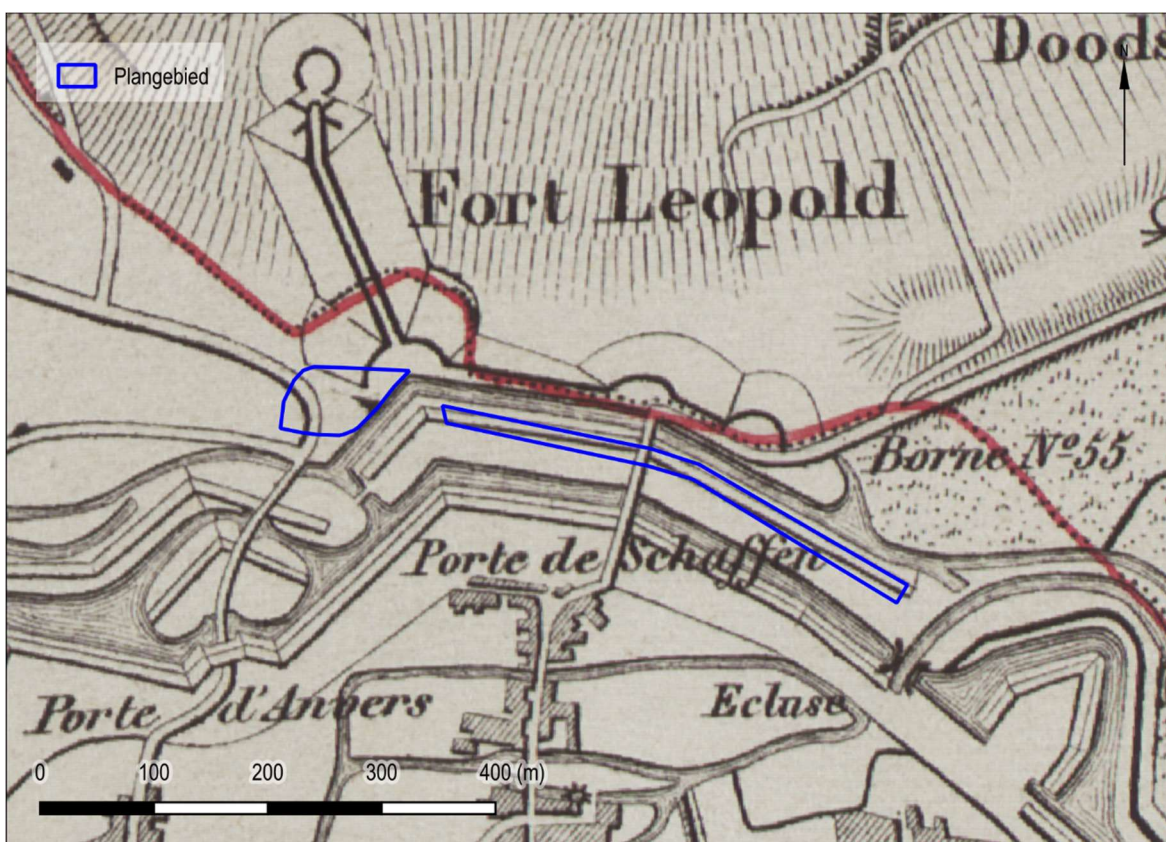
Figuur 15: Situering projectgebied op de Villaretkaart (1745-1748) (© geopunt)

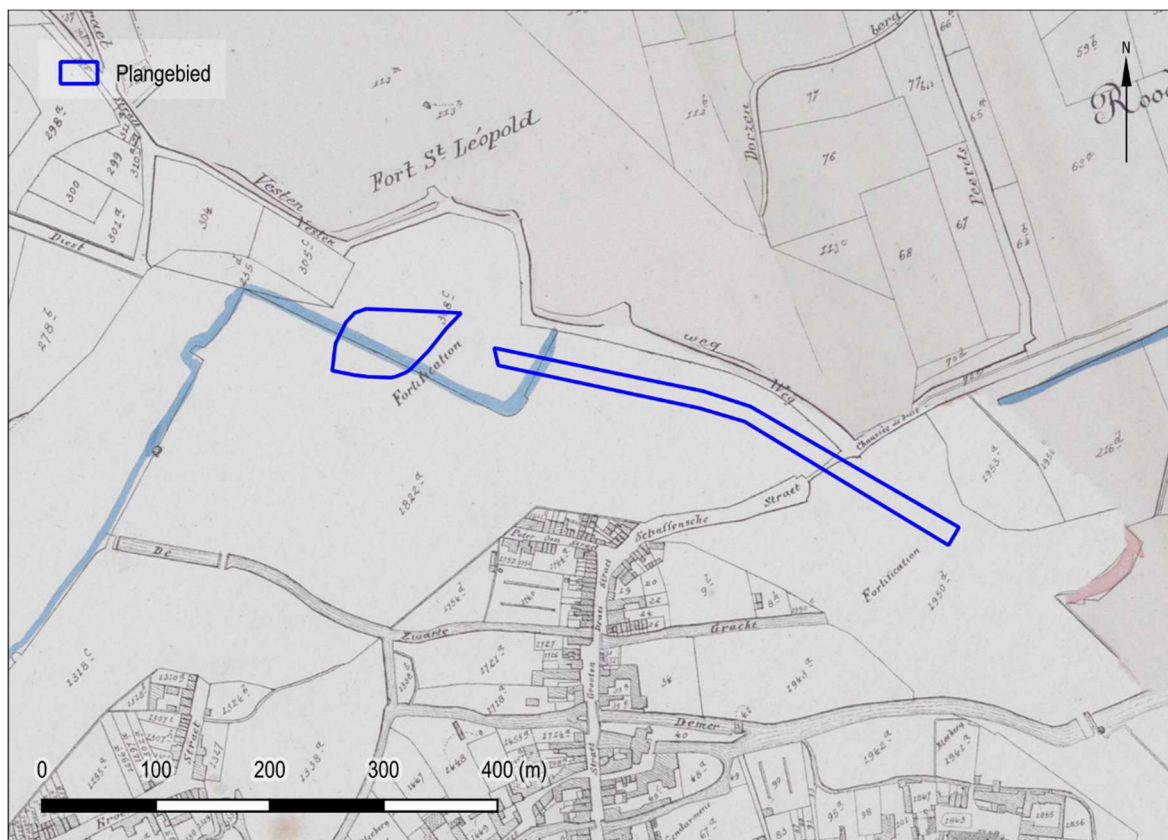
Figuur 16: Situering projectgebied op de Ferrariskaart (1771-1778) (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (rond 1840) (© geopunt)

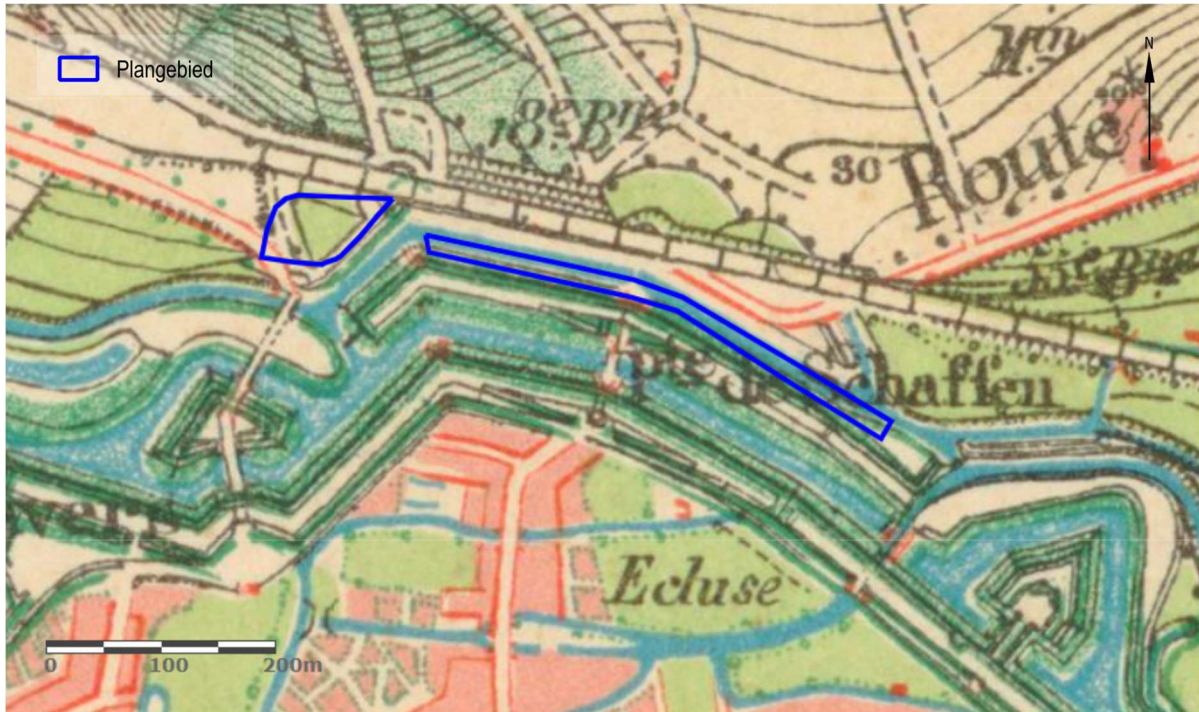

Figuur 18: Situering projectgebied op de Vandermaelenkaart (1846-1854) (© geopunt)

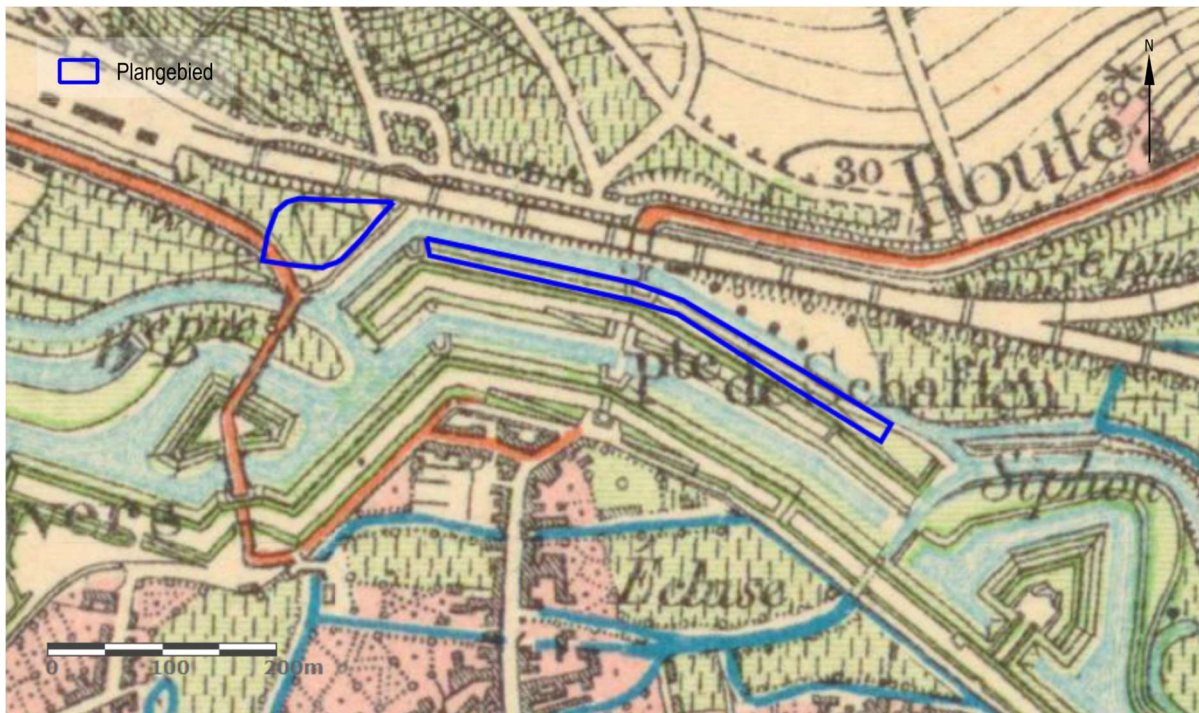

Figuur 19: Situering projectgebied op de Poppkaart (1842-1879) (© geopunt)

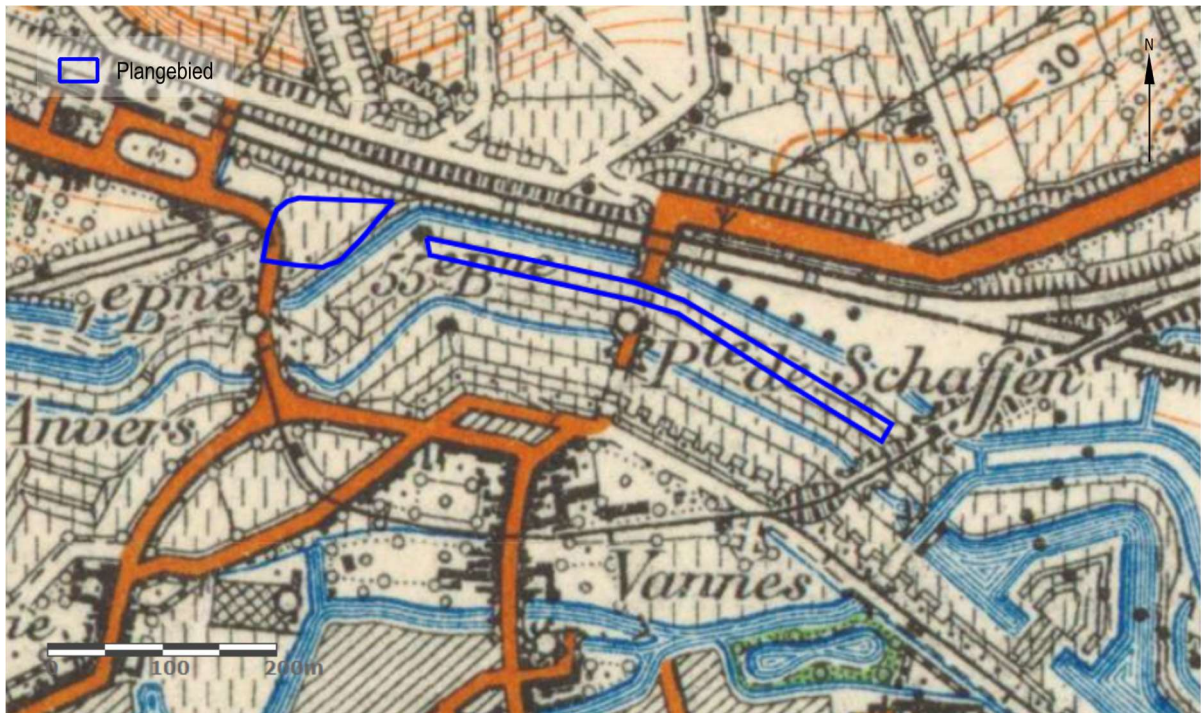
De topografische kaarten uit 1873, 1904 en 1939 geven een gelijkaardig beeld aan de Vandermaelenkaart weer. Het westelijke deel van het projectgebied is net buiten de omwalling gelegen, terwijl het oostelijke deel zich op de rug van de aarden wal bevindt.

Figuur 20: Het plangebied op de topografische kaart uit 1873 (©Cartesius)

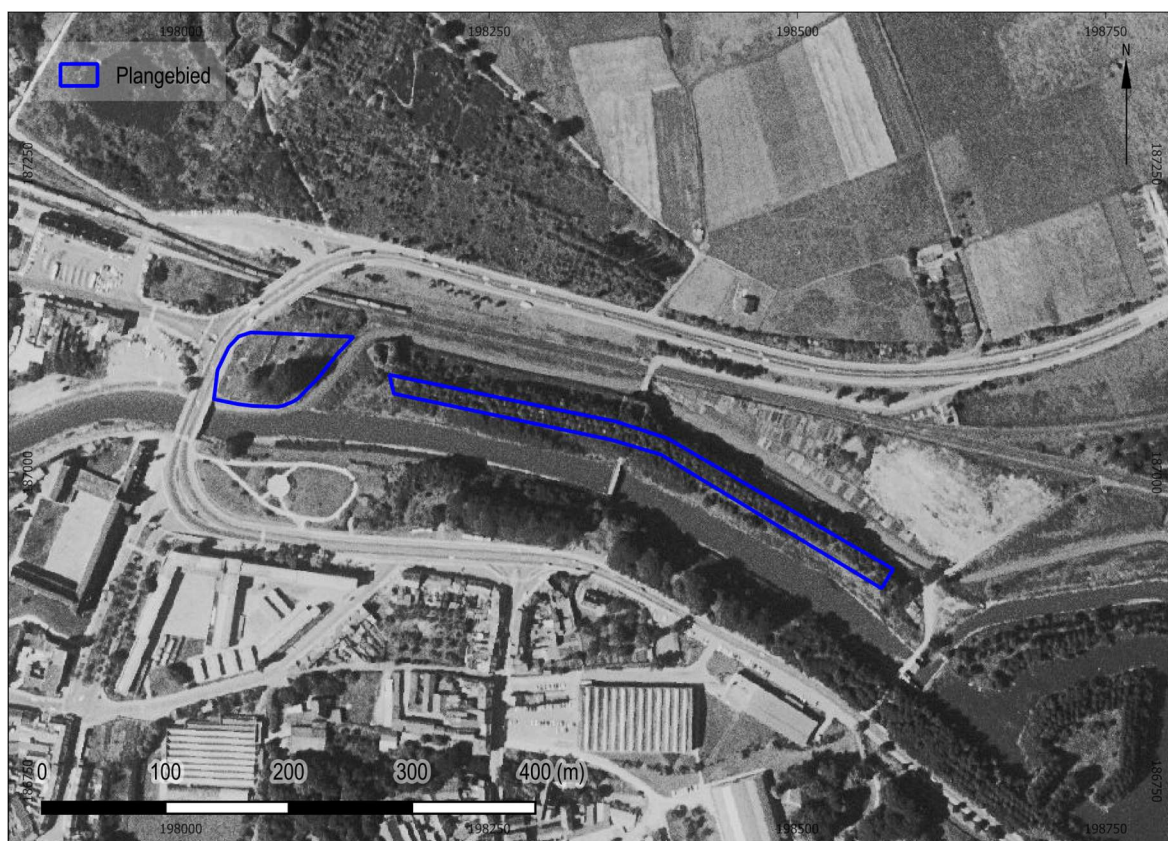

Figuur 21: Het plangebied op de topografische kaart uit 1904 (©Cartesius)

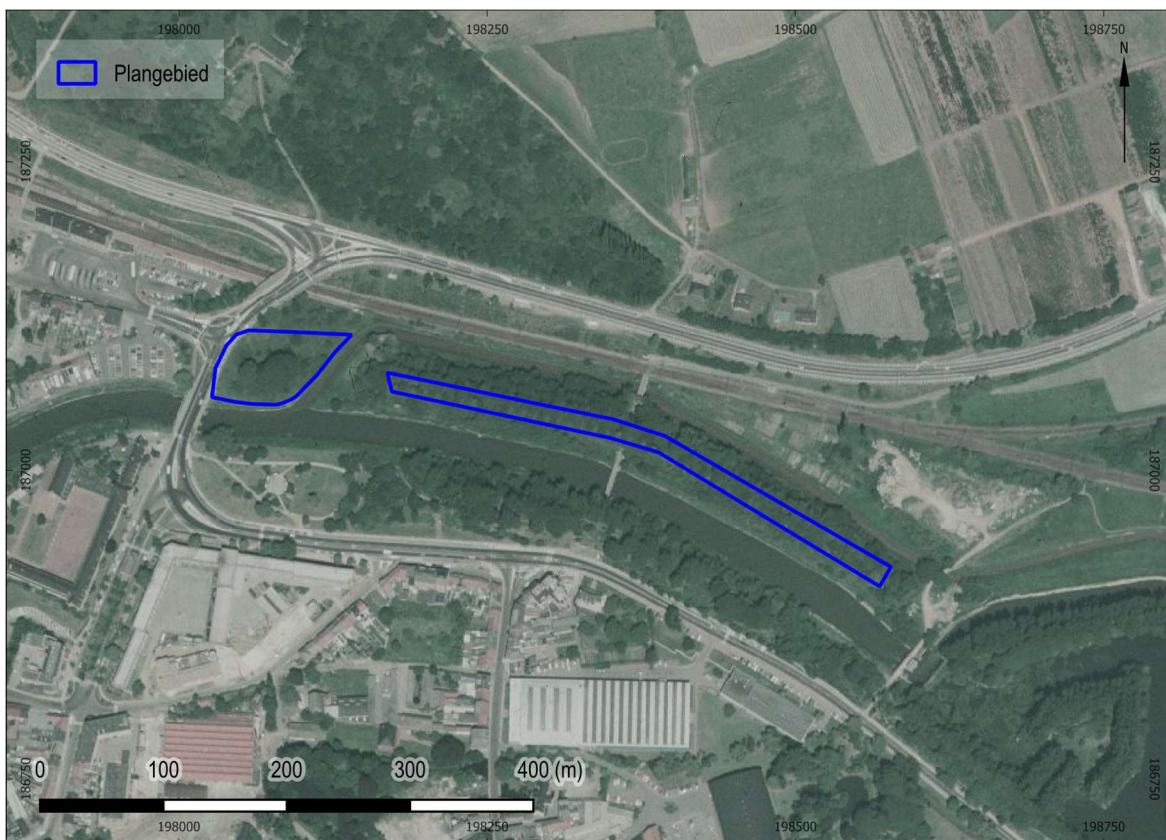

Figuur 22: Het plangebied op de topografische kaart uit 1939. (©Cartesius)

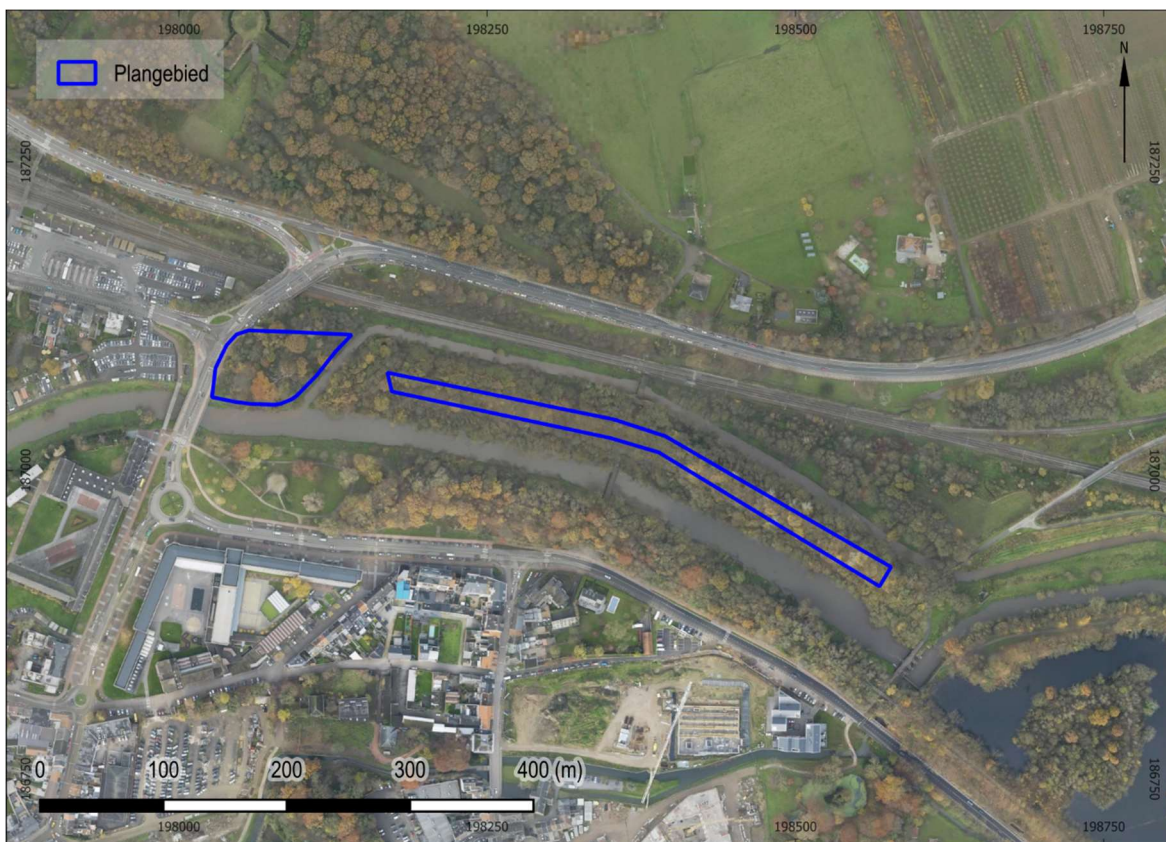
Van de luchtfoto's uit 1971, 1979-1990 en 2013-2015 kan afgeleid worden dat het plangebied volledig bebost is.

Figuur 23: Situering projectgebied op de orthofotomozaiek 1971 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied op de orthofotomozaïek 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 25: Situering projectgebied op de orthofotomozaïek 2013-2015 (© geopunt)

983769	/	Proefsleuvenonderzoek (2022): geen archeologische sporen of resten.
984374	/	Proefsleuvenonderzoek (2022): geen archeologische sporen of resten.
987939	14 ^{de} eeuw	Proefsleuvenonderzoek (2022): gracht.

In de omgeving van het plangebied zijn verschillende waarnemingen bekend uit de Centrale Archeologische Inventaris. De meerderheid situeert zich binnen de vastgestelde archeologische zone 'historische stadsekern Diest'. In bovenstaande tabel worden enkel de waarnemingen in de directe nabijheid van het plangebied weergegeven.

Het plangebied valt deels samen met de middeleeuwse stadsomwalling (CAI 207575) en is ten zuiden van de Zichemsepoort (CAI 207582) en ten oosten van de Schaluinpoort (CAI 207581) gelegen. Verder situeert het 19de-eeuwse Fort Leopold zich ten noordwesten van het plangebied (CAI 211018).

Ten noordoosten van het plangebied werden, in de 19de eeuw, ongeveer 200 urnen met crematieresten gevonden (CAI 3154). De bijgiften bestonden uit aardewerk, twee lanspunten en wat bronzen voorwerpen, zoals een fibula en een plaat. Het is niet duidelijk of het om vlakgraven gaat of dat er grafheuvels of randstructuren gevonden werden.

De overige waarnemingen handelen over proefsleuven- en proefputtenonderzoeken ten zuiden en ten westen van het plangebied. Enkele van deze onderzoeken leverden geen archeologische sporen en/of resten op. Vermoedelijk werden de archeologische niveaus op deze locaties aangetast door latere werken. Op sommige locaties konden recente ophogingspakketten en opvullagen waargenomen worden.

Ten zuiden van het plangebied werden, in 2012-2013, restanten van de beschoeiing van de oude Demer aangetroffen (CAI 210951). Verder werden ingeheide palen opgegraven die mogelijk deel uitmaakten van aanmeerpalen, steigers of andere constructies die aan de Demer gerelateerd zijn. Er werden ook restanten van een houten waterleiding gevonden. Het gaat om uitgeholde boomstammen waarvan de uiteinden aangepunt waren, zodat ze gemakkelijk in elkaar pasten. Tussen deze site en het plangebied werd nog een terrein onderzocht (CAI 983528). In één van de paalsporen werd hout van een geheide paal aangetroffen en in de coupe werd vlechtwerk gevonden. Mogelijk gaat het om een deel van een omheining of beschoeiing van de Zwarte Beek. Het aardewerk dateerde uit de 15de-17de eeuw. Op het terrein werden ook funderingsresten uit natuursteen gevonden.

Een laatste onderzoek, ten westen van het plangebied, leverde een gracht uit de 14de eeuw op, die tot in de 19de eeuw zichtbaar bleef. Het archeologische niveau situeerde zich op ongeveer één meter onder het maaiveld.

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

1.3.1 Interpretatie en datering

Deze bureaustudie werd uitgevoerd naar aanleiding van de plannen om enkele bestaande wandelpaden te vernieuwen. De wandelpaden situeren zich op de 19de-eeuwse verdedigingsgordel van Diest, in het noorden van de historische stadskern.

De bestaande wandelpaden zijn niet verhard en daardoor soms moeilijk begaanbaar. Om dit op te lossen, zal een halfverharding aangebracht worden. Het eerste pad, in het westelijk deel van het plangebied, wordt 3m breed en 183m lang (549m²). Om dit pad te realiseren zal de bodem tot 15cm -mv uitgekofferd worden, waarna een 20cm dikke laag betonpuin en een laag kalksteen aangebracht zullen worden. Het tweede pad, in het oostelijk deel van het plangebied, wordt 2,5m breed en 430m lang (1075m²). Ter hoogte van dit wandelpad zal enkel een toplaag in kalksteen voorzien worden en zal de bodem dus niet afgegraven worden. Beide paden zullen wel verdicht worden met een trilwals.

Het plangebied situeert zich grotendeels tussen de Demer en de Zwarte Beek, op de 19de-eeuwse wallen. Het gebied situeert zich met andere woorden op een kunstmatige ophoging. In het gebied kunnen nog sporen en resten aangetroffen worden van zowel de 19de-eeuwse, als de 14de-eeuwse verdedigingsgordel. In de omgeving kunnen ook oudere resten en sporen voorkomen, maar de kans is reëel dat deze reeds geroerd werden door de aanleg van de recentere structuren.

Van de hoogtekaarten en de 19de-eeuwse Vandermaelenkaart kan afgeleid worden dat het oostelijke wandelpad pal op de oude verdedigingsstructuur gelegen is. Aangezien op deze locatie enkel een toplaag aangebracht zal worden en er geen uitgraving zal plaatsvinden, wordt het bodemarchief echter niet bedreigd.

Het westelijke wandelpad is, volgens de Vandermaelenkaart en andere recentere kaarten, net buiten de 19de-eeuwse verdedigingsstructuur gelegen. Volgens de CAI zou de 14de-eeuwse verdedigingsgordel echter wel door dit deel van het plangebied lopen en hoewel de situering van het plangebied op de Villaretkaart niet volledig duidelijk is, zou het gebied volgens deze kaart mogelijk bebouwd zijn geweest. In deze zone zal de bodem, over een lengte van 430m en een breedte van 3m, tot 15cm diep uitgegraven worden. Het gebied is momenteel volledig bebost, waardoor aangenomen kan worden dat de laag teelaarde dikker zal zijn dan 15cm. Dit betekent dat de graafwerken niet dieper zullen reiken dan de laag teelaarde en dus opnieuw geen bedreiging vormen voor eventuele archeologische sporen en resten.

1.3.2 Verwachting en conclusies

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

- *Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Binnen het plangebied geldt voornamelijk een erg hoge verwachting aan eventuele archeologische sporen en resten die in verband staan met de middeleeuwse en de 19de-eeuwse vestigingsgordels.

- *Worden eventuele archeologische resten bedreigd door de geplande werkzaamheden?*

Neen, de werken vormen geen bedreiging voor eventuele archeologische sporen en resten.

Ter hoogte van het wandelpad ten westen van de Zwarte Beek zal de bodem tot een diepte van amper 15cm -mv uitgegraven worden. De graafwerken zullen zich met andere woorden beperken tot de laag teelaarde en geen bedreiging vormen voor het bodemarchief. Ter hoogte van het oostelijke wandelpad zullen helemaal geen graafwerken uitgevoerd worden en zal enkel een toplaag aangebracht worden.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

Hoewel binnen het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt, vormen de werken geen bedreiging voor het bodemarchief. Op basis hiervan wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019: *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4,0*, Brussel.

Deeben, J., 1999: *The Known and the Unknown: the Relation between Archaeological Surface Samples and the Original Palaeolithic and Mesolithic Assemblages*. Amersfoort (Berichten van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek), 9-32.

Gullentops, F. & N. Vandenberghe, 1995: Kaartblad 17, Mol, *Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest*, Brussel.

Van Gils, M. & E. Meylemans, 2019: *Prospecteren naar steentijd artefactensites - versie 1*, Brussel.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://cartesius.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

<https://loket.onroenderfgoed.be>

<https://id.erfgoed.net>

<https://geo.onroenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van projectgebied in ruime omgeving op de GRB-basiskaart (© geopunt)	4
Figuur 2: Situering projectgebied op de GRB-basiskaart (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied op de meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Technische tekening. (Bron: opdrachtgever.)	7
Figuur 5: Situering projectgebied op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	9
Figuur 6: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 7: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Hoogteprofiel west-oost.	11
Figuur 10: Hoogteprofiel noord-zuid (westen).	11
Figuur 11: Hoogteprofiel noord-zuid (oosten).	11
Figuur 12: Situering projectgebied op de Tertiair geologische kaart (© geopunt)	12
Figuur 13: Situering projectgebied op de Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 14: Situering projectgebied op de algemene bodemkaart van België (© geopunt)	13
Figuur 15: Situering projectgebied op de Villaretkaart (1745-1748) (© geopunt)	16
Figuur 16: Situering projectgebied op de Ferrariskaart (1771-1778) (© geopunt)	16
Figuur 17: Situering projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (rond 1840) (© geopunt)	17
Figuur 18: Situering projectgebied op de Vandermaelenkaart (1846-1854) (© geopunt)	17
Figuur 19: Situering projectgebied op de Poppkaart (1842-1879) (© geopunt)	18
Figuur 20: Het plangebied op de topografische kaart uit 1873 (©Cartesius)	19
Figuur 21: Het plangebied op de topografische kaart uit 1904 (©Cartesius)	19
Figuur 22: Het plangebied op de topografische kaart uit 1939. (©Cartesius)	20
Figuur 23: Situering projectgebied op de orthofotomozaïek 1971 (© geopunt)	21
Figuur 24: Situering projectgebied op de orthofotomozaïek 1979-1990 (© geopunt)	22
Figuur 25: Situering projectgebied op de orthofotomozaïek 2013-2015 (© geopunt)	22
Figuur 26: Situering projectgebied op de GRB-basiskaart met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	23

CHRONOLOGISCH KADER

